

ग्राहक संरक्षणासाठी कार्य करणाऱ्या कार्यकर्त्यांना
अधिस्वीकृतीची प्रक्रीया व त्याअनुषंगाने नियम तयार
करण्यासाठी समिती नियुक्त करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: संकिर्ण-२०१७/ प्र.क्र. २ / ग्रासं-२

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२.

तारीख: १ जुलै, २०१७.

संदर्भ :- १) केंद्र शासनाचे क्र. अ. शा. पत्र क्र. २/ सचिव (उमा) २०१६, दि. २१ डिसेंबर, २०१६.

२) सेंट्रल काँसिल ऑफ व्हीसीए व पीसीए या संस्थेचे दि. ३१.१२.२०१६ चे पत्र.

प्रस्तावना :-

ग्राहक जनजागृती करणाऱ्या ग्राहक चळवळीतील कार्यकर्त्यांची स्वैच्छिक ग्राहक कार्यकर्ता (Voluntary Consumer Activist) आणि व्यावसायिक ग्राहक सल्लागार (Professional Consumer Advisor) अशी वर्गवारी सुनिश्चित करणे, तसेच त्यांना अधिस्वीकृत करून त्याबाबतचे नियम तयार करण्यासाठी राज्य स्तरावर समिती गठीत करण्याबाबत संदर्भाधीन क्र. १ येथील दिनांक २१.१२.२०१६ च्या पत्रान्वये सूचना देण्यात आलेल्या आहेत.

ग्राहक संरक्षण अधिनियम कायदा सन १९८६ मध्ये अस्तित्वात आला आहे, त्यास ३० वर्षांपेक्षा जास्त कालावधी लोटला असून, या कालावधीत केंद्र व राज्य शासनाच्या प्रयत्नांमुळे ग्राहकांमध्ये मोठ्या प्रमाणावर जनजागृती होत असल्याचे दिसून येत आहे. ग्राहक तक्रार निवारण मंच तसेच राज्य आयोगांकडे तक्रार दाखल करण्याच्या प्रमाणामध्येही झपाट्याने वाढ होत आहे. केंद्र व राज्य शासनाकडून चालविण्यात येणाऱ्या हेल्पलाईनमुळेही मोठ्या प्रमाणात ग्राहक तक्रारींचे निवारण होत आहे. मात्र आर्थिक उदारीकरण, बहुराष्ट्रीयकरण व जागतिकीकरण यामुळे ऑनलाईन सेल व ई-कॉमर्स यांच्या विकासाबरोबर ग्राहकांचे शोषण होत असल्याचे प्रमाणही दिवसेंदिवस वाढत असल्याचे दिसून येत आहे. ग्राहक संरक्षण क्षेत्राचा वाढता विस्तार विचारात घेता, संपूर्ण देशात राज्य व केंद्रशासीत प्रदेशांमध्ये क्षेत्रीय स्तरावर ग्राहक संरक्षणाच्या क्षेत्रात काम करणारे कार्यकर्ते, तज्ञ व स्वैच्छिक ग्राहक कार्यकर्ते (Voluntary Consumer Activist) सुनिश्चित करून त्यांना योग्य प्रशिक्षण देवून, त्यांची अधिस्वीकृती करण्याबाबतची कार्यवाही करणे आवश्यक झाले आहे.

केंद्र शासनाने दिनांक २१.१२.२०१६ च्या पत्रान्वये अशा सूचना दिलेल्या आहेत की, ग्राहक संरक्षणासाठी कार्य करणाऱ्या कार्यकर्त्यांना २ श्रेणीमध्ये विभागणी करून त्यांची अधिस्वीकृती करावी. पहिल्या श्रेणीमध्ये ग्राहक संरक्षणासाठी जे कार्यकर्ते किंवा तज्ञ विनामुल्य सेवा देत आहेत त्यांना स्वैच्छिक ग्राहक कार्यकर्ता (Voluntary Consumer Activist) या श्रेणीत समावेश करावा आणि दुसऱ्या श्रेणीमध्ये ग्राहक संरक्षणासाठी जे कार्यकर्ते किंवा तज्ञ काही शुल्क किंवा वेतन घेऊन सेवा देतात त्यांचा समावेश व्यावसायिक ग्राहक सल्लागार (Professional Consumer Advisor) या श्रेणीत करावा. अशा दोन्ही श्रेणीतील कार्यकर्ते किंवा तज्ञ सुनिश्चित करून त्यांची अधिस्वीकृतीची प्रक्रीया करण्यासाठी तसेच त्याबाबतचे

नियम तयार करण्यासाठी राज्य स्तरावर एक समिती गठीत करण्याच्या केंद्र शासनाने सूचना दिलेल्या आहेत.

त्यास अनुसरून प्रधान सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग यांच्या अध्यक्षतेखाली स्वैच्छिक ग्राहक कार्यकर्ता (Voluntary Consumer Activist) आणि व्यावसायिक ग्राहक सल्लागार (Professional Consumer Advisor) यांची राज्य स्तरावरील समिती गठीत करण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय :-

वरील पार्श्वभूमी विचारात घेता, प्रधान सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग यांच्या अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे :-

अ.क्र.	नाव	पदनाम
१	प्रधान सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	अध्यक्ष
२	डॉ.एम.एस.कामत, कंझुमर गायडन्स सोसायटी ऑफ इंडिया, मुंबई	सदस्य
३	श्रीमती वसुंधरा देवधर, मुंबई ग्राहक पंचायत, मुंबई	सदस्य
४	श्री.रमेश टाकळकर, अखिल भारतीय ग्राहक पंचायत, पुणे	सदस्य
५	डॉ.अनंत शर्मा, चेअरमन, सेंट्रल कौंसिल ऑफ व्हीसीए अँड पीसीए	सदस्य
६	सह सचिव (ग्रा. सं. २), अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	सदस्य सचिव

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१७०७०११५३१०४४८०६ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(स्वाती म्हसे-पाटील)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) राज्यपालांचे सचिव,
- २) मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव,
- ३) सर्व मंत्री आणि राज्यमंत्री यांचे स्वीय सहायक,

- ४) मा. विरोधी पक्ष नेता (विधानमंडळ)
- ५) सर्व विधानसभा व विधानपरिषद सदस्य,
- ६) राज्य ग्राहक कल्याण सल्लागार समितीचे सर्व सदस्य.
- ७) सर्व मंत्रालयीन विभाग,
- ८) *प्रबंधक, राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग, मुंबई,
- ९) *प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई,
- १०) सर्व विभागीय आयुक्त,
- ११) सर्व जिल्हाधिकारी
- १२) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषदा,
- १३) महासंचालक, यशदा, पुणे,
- १४) महालेखापाल-१ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, मुंबई,
- १५) महालेखापाल-२ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, नागपूर,
- १६) महालेखापाल-१ (लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र, मुंबई,
- १७) महालेखापाल-२ (लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र, नागपूर,
- १८) संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई,
- १९) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
- २०) निवासी लेखा अधिकारी, मुंबई,
- २१) मा.मंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- २२) मा.राज्यमंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- २३) प्रधान सचिव यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- २४) सर्व सह सचिव/उप सचिव/अवर सचिव/कार्यासन अधिकारी, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- २५) नियंत्रक, शिधावाटप व संचालक, नागरी पुरवठा, मुंबई,
- २६) नियंत्रक, वैधमापन शास्त्र, मुंबई,
- २७) वित्तीय सल्लागार व उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मुंबई,
- २८) उप संचालक, नागरी पुरवठा (गो/वा), मुंबई,
- २९) उप संचालक, नागरी पुरवठा आयुक्तांचे कार्यालय, मुंबई,
- ३०) खाजगी सचिव, राज्य ग्राहक कल्याण समिती, मुंबई,
- ३१) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय (व्यापक प्रसिध्दीसाठी)
- ३२) निवडनस्ती, ग्रासं.२.